

راه آفتاب

در زندگی به اعتدال سفارش می‌کرد و به نقل از رسول‌الله ﷺ می‌فرمود: «آنچه را در آن سکونت نخواهید کرد، مسازید و آنچه را نمی‌خورید، انباشته نکنید و از خدایی که به سوی او محسور خواهید شد، بترسید».

کافی، ج ۲، ص ۴۸.

موجودی به نام «جن»

روح الله حبیبیان

آستان قدس رضوی معاونت تبلیغات و ارتباطات الهی

شناسنامه: حبیبیان، روح‌الله، ۱۳۵۹. عنوان و نام پدیدآور: موجودی بنام جن / روح‌الله حبیبیان؛ تهیه: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی. مشخصات اثر: مشهد، انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۳. فروست: رهنا ۱۲۶. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۲۰-۱. وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا. یادداشت‌جن: جن (قرآن)، جن (احادیث)، جن زدگی. شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی. رده‌بندی کنگره: ۸۱۳۹۳۳ BP م ۲ح / ۲۶۶. رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۷ شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۱۸۴۶۹.

۱۲۶

نام اثر : موجودی به نام «جن»

نویسنده : روح‌الله حبیبیان

تهیه و تولید : اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

به سفارش : اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی

چاپ اول : تابستان ۱۳۹۴ • چاپ دوم : پاییز ۱۳۹۵ شمارگان : ۱۰۰۰۰ نسخه

ناشر : انتشارات قدس رضوی شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۹۹-۱۲۰-۱

به کوشش : محمدحسین پورامینی

ویراستار : عظیم قهرمانلو

مدیر هنری : مریم سادات منصوری

نشانی : مشهد مقدس، حرم مطهر امام رضا (ع)، اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تلفن : ۰۵۱-۳۲۲۳۵۳۱۲ نمابر : ۰۵۱-۳۲۲۴۰۶۰۲

سامانه پیامکی : ۳۰۰۰۲۰۲۰

پست الکترونیک : rahnama.eq@gmail.com

فهرست

۹	درآمد
۱۱	فصل اول: بررسی درستی و نادرستی و چرایی خلقت
۱۴	۱. چرا جن؟
۱۵	۲. جن: افسانه یا واقعیت؟
۱۷	۳. خدایا چرا؟
۱۹	۴. از ما بهتران یا ما از آنها بهتران؟!
۲۳	فصل دوم: ساختار وجودی جن و توانایی‌ها و ویژگی‌ها
۲۵	۱. موجوداتی دُمدار با پاهایی برعکس!
۲۷	۲. مرگ و زندگی و سن و سال جن
۲۹	۳. غذای جنیان
۲۹	۴. مکان زندگی جن کجاست؟
۳۱	۵. آیا جنیان زن و مرد دارند؟
۳۲	۶. آیا جنیان در رفتارهای دینی مانند ما هستند؟
۳۵	فصل سوم: ارتباط انسان و جن
۳۷	۱. آیا جن قابل رؤیت است؟
۳۹	۲. جنس لطیف

۴۰. ۳. چرا ما نمی‌بینیم؟

۴۱. ۴. آیا ممکن است جن به انسان صدمه بزند؟

۴۳. ۵. ارتباط و تسخیر جن

۴۵. ۶. قلقلک شیطان

۴۷. ۷. جن‌زدگی

۴۹. ۸. بخش تسلیحات

موجودی به نام «جن»

دریچه ؟

- پرسش‌هایی که در این اثر به آنها پاسخ داده می‌شود:
۱. آیا موجودی به نام جن وجود دارد؟ فلسفه خلقت این موجودات از جانب خداوند چیست؟
 ۲. شکل جن چگونه است؟ آیا با ما انسان‌ها تفاوت دارد؟
 ۳. مرگ و زندگی، نوع تغذیه و محل زندگی جنیان چگونه است؟
 ۴. آیا جنیان هم مانند انسان، زن و مرد دارند و ازدواج می‌کنند؟
 ۵. آیا امکان دیدن جن برای انسان وجود دارد؟ چرا ما نمی‌بینیم؟
 ۶. آیا ممکن است جن به انسان صدمه بزند؟ داستان جن‌زدگی چیست؟
 ۷. آیا تسخیر جن ممکن است؟ از نظر شرعی این کار چه حکمی دارد؟
 ۸. برای در امان ماندن از آسیب‌های احتمالی جنیان چه کارهایی می‌توان انجام داد؟

درآمد

اگر اهل جهانگردی یا بررسی فرهنگ‌های گوناگون مردم سراسر جهان باشید، به هر جای دنیا بروید یا فرهنگ و آداب و رسوم آن منطقه را مورد مطالعه قرار دهید، خواهید دید مردم مناطق گوناگون جهان، عقاید و باورهای خاص متنوع و کهنی درباره امور نادیدنی و به اصطلاح ماورائی دارند. یکی از مهم‌ترین بخش‌های این‌گونه باورها، اعتقاد به موجوداتی غیر از انسان و حیوان است که از گذشته‌های دور تاکنون، بشر به وجود و حضور آنها در کنار خود معتقد بوده است. در این شماره از رهنما می‌کوشیم به بخشی از پرسش‌های متداول درباره یکی از این موجودات به نام «جن» پاسخ دهیم؛ هرچند نباید فراموش کرد اطلاعات ما در این باره چندان کامل و جامع نیست و نباید تصور داشت همه پرسش‌ها درباره جن به پاسخی دقیق و کامل منتهی شود.

بررسی درستی و نادرستی و چرایی خلقت

فصل اول

666

زمانی را یاد بیاور که به فرشتگان گفتیم: بر آدم سجده کنید،

همه سجده کردند، جز ابلیس که از جن بود.

666666
666666
6666
6

جن

666

در جامعه ما نیز، چه پیش از اسلام و چه پس از آن همواره چنین تفکری وجود داشته است و مردم مناطق گوناگون به موجوداتی مانند: جن، پری، دیو و مانند آن معتقد بودند و همین اعتقاد باعث شد برای زندگی خود، آداب و رسوم خاصی در نظر بگیرند؛ یعنی برای زندگی در کنار چنین موجوداتی قوانین و مقررات ویژه و احیاناً عجیب و غریبی وضع کنند؛ مثلاً هنگام خواب، شیئی آهنی به همراه داشته باشند یا هنگام شب از ریختن آب داغ خودداری کنند و

هرچند در زمان کنونی از حجم این عقاید و باورها کاسته شده است؛ ولی کماکان بخشی از این عقاید به شدت و قوت خود در میان توده جامعه باقی می‌باشد و ابهام درباره این امور همچنان در میان بسیاری از افراد، به خصوص جوان‌ترها باقی است؛ به عنوان مثال، یکی از پرسش‌های مهم برای اکثر جوانان، درباره موجودی به نام «جن» است که اصل وجود این موجود و ویژگی‌های جسمی او و توانایی‌هایی که احیاناً دارد، برای خیلی‌ها جزء پرسش‌های جدی و همیشگی به حساب می‌آید و همواره میل به رسیدن به پاسخی دقیق و کامل درباره این موجود ناشناخته از آرزوهای درونی خیلی‌هاست.

۱. چرا جن؟

نخست لازم است به پرسش یا انتقادی که از سوی برخی افراد مطرح می‌شود، پاسخ دهیم و آن اینکه اصولاً پرداختن به این موضوعات، چه ضرورتی دارد و آیا این کار عاملی برای دامن‌زدن به خرافات و امور غیرواقعی و درگیرکردن ذهن توده مردم به خصوص جوانان به مسائلی کم‌ارزش نیست؟!

در پاسخ باید گفت:

اولاً، این موضوع چنان‌که توضیح داده خواهد شد، امری حقیقی و واقعی است و به خودی خود جزء خرافات به حساب نمی‌آید.

ثانیاً، دست‌کم این موضوع خاص در زمره مسائلی است که به اندازه کافی در جامعه ما خواسته یا ناخواسته به آن پرداخته می‌شود و از جهت ابهامات و جذابیت‌های نهفته در آن، در میان همه اقشار جامعه حتی جوانان و نوجوانان به آن توجه خاصی می‌شود.

ثالثاً، ما هیچ‌گاه از شفاف‌سازی و بیان درست حقیقت دچار مشکل نمی‌شویم، بلکه کم‌توجهی به بیان حقیقت و واقعیت است که ریشه انواع و اقسام ابهامات و خرافات خواهد شد و به همین دلیل، تبیین‌نشدن واقعیت‌ها به وسیله کارشناسان متخصص است که اعتقادات بی‌پایه و خرافات مضحک جامعه را دربرگرفته است و زمینه سوء استفاده شیادان و کلاهبرداران را فراهم ساخته تا جایی که

انواع سایت‌ها و وبلاگ‌های غیرعلمی، مطالب بی‌اساس و بی‌ارزشی را در این باره و زمینه‌های مشابه به خورد توده ناآگاه جامعه می‌دهند.

پنجره

پس بیان درست و منطقی حقیقت در این موضوعات، تلاشی در مسیر خرافه‌زدایی است، نه ترویج خرافات که امیدواریم در این هدف مهم تا اندازه‌ای موفق بوده باشیم.

۲. جن؛ افسانه یا واقعیت؟

ابتدا باید توجه داشت که از نظر عقل نمی‌توان وجود چنین موجودی را اثبات کرد، مگر آنکه انسان خود به واسطه تجربه حسی یا گزارش دیگران به یک جمع‌بندی منطقی در این باره برسد؛ اما از آنجا که غالباً انسان‌ها تجربه مستند و شخصی در این باره نداشته‌اند و فقط ناقل گزارشات غیرمستند دیگرانند و در معدود تجربه‌های شخصی نیز احتمال اشتباه یا توهم و تأثیرپذیری از اختلالات ذهنی و روانی مانند «شیزوفرنی» و یا «اسکیزوفرنی پارانوئید» و مانند آن بسیار جدی است، رسیدن به یک جمع‌بندی روشن و درست در این باره ناممکن به نظر می‌رسد.

در عین حال، باید دانست از نظر عقل نمی‌توان وجود موجودی

به نام جن را انکار کرد و نیز آن را محال دانست؛ زیرا دلیلی بر منحصربودن موجودات عالم در موجودات شناخته‌شده‌ای مانند ما انسان‌ها و حیوانات وجود ندارد؛ پس همان‌گونه که عقلاً وجود جن قابل اثبات نیست، قابل انکار هم نیست.

پنجره

اما در کنار نگاه عقل، از نظر منابع نقلی و دلایل معتبر دینی یقیناً موجودی به نام جن در عالم ماده و دنیای ما زندگی می‌کند. این امر تا اندازه‌ای غیرقابل تردید است که یک سوره مستقل قرآن به نام این موجود نامگذاری شده و علاوه بر آن، در سوره‌های دیگر نیز از این موجود بارها نام برده شده است.

همچنین، از آنجا که عقل با دلایل و برهان‌های کامل به درستی و قطعیت مطالب قرآن و روایات معتبر ایمان دارد، به نوعی باور به وجود جن را می‌توان عقلی نیز دانست؛ ولی به هر حال منبع اصلی این باور و اعتقاد، قرآن و روایات معتبرند؛ پس یقیناً موجودی به نام جن وجود دارد و انکار آن نه عقلانی و نه منطقی بر دیدگاه قرآن و روایات معصومان علیهم‌السلام است.

۳. خدایا چرا؟

حال که فهمیدیم چنین موجوداتی در عالم حضور دارند، پرسش مهم دیگری خودنمایی می‌کند و آن اینکه هدف از خلقت این موجودات چیست؟ چرا باید خداوند چنین موجودات عجیب و غریب و ناشناخته‌ای را در عالم خلق کند تا احیاناً باعث ایجاد برخی مشکلات یا ترس و وحشت برای برخی انسان‌ها شود؟ آیا این از حکمت خدا به دور نیست؟

در پاسخ باید گفت:

اولاً، به شهادت آیات قرآن، جنیان پیش از انسان خلق شده بودند^۱ و هرچند اصولاً گله و شکایت نسبت به افعال خداوند حکیم معنا ندارند؛ ولی اگر بنا بر گله و شکایتی باشد، آنان باید به خداوند گلایه کنند که با بودن این موجودات مختار و دارای عقل و شهوت، چرا انسان‌ها را خلق کرده است.

ثانیاً، چه کسی گفته است وجود جنیان باعث بروز مشکلات برای دیگر موجودات می‌باشد؟ قطعاً این ادعا نتیجه نگاه سطحی و به دور از جهان‌بینی حقیقی است؛ مانند اشکالاتی که خیلی از ما انسان‌ها نسبت به خلقت موجوداتی همچون مار، عقرب و... می‌گیریم؛ چون هم به فواید و ثمرات مثبت این موجودات آگاه نیستیم و هم خود و

۱. «و جن را از پیش [از آدم] از آتش نفوذکننده آفریدیم» (حجر: ۲۷).

زندگی بی‌دغدغه دنیایی خود را محور همه‌چیز می‌دانیم، در نتیجه به چنین نظرات نادرستی می‌رسیم.

ثالثاً، خلقت جنیان همانند خلقت انسان‌ها و همه موجودات دیگر، نتیجه فیض وجود مطلق خداوند است که اگر امکان و زمینه خلقت یک موجود در عالم فراهم باشد، یعنی بتوان فرصت ایجاد و رشد و کمال را به او داد، خداوند این فرصت را از او دریغ نمی‌کند. جنیان نیز موجوداتی هستند که می‌توانستند با خلقت و زندگی از روی اختیار و آگاهی خود، زمینه تکامل و سعادت و رشد و تعالی را برای خویش در سایه عبودیت خداوند فراهم کنند،^۱ در نتیجه خداوند این فرصت را به آنها داد تا سعادت خود در دنیا و آخرت را در این فرصت به وجود آمده، فراهم کنند؛ نظیر فرصت مشابهی که به ما انسان‌ها داده شد.

پنجره

البته مشکلات ناشی از عملکرد نادرست برخی از جنیان، نتیجه همین اختیار و حق انتخاب خیر و شر است که در این امر نیز ما انسان‌ها با جنیان برابریم و کم نیستند انسان‌هایی که با سوء رفتار خود زمینه شقاوت خود و گرفتاری موجودات دیگر را فراهم می‌سازند.

۱. «من جنّ و انس را نیافریدم جز برای اینکه عبادتم کنند [و از این طریق تکامل یابند و به من نزدیک شوند]» (ذاریات: ۵۶).

۴. از ما بهتران یا ما از آنها بهتران؟!

در خصوص حقیقت وجودی جنیان هرچند در تعابیر عرفی آنها «از ما بهتران» خوانده می‌شوند؛ ولی شواهد نشان می‌دهد که انسان ذاتاً موجودی برتر و والاتر از جن است و به همین دلیل، خداوند انسان را خلیفه و جانشین خود در زمین نامید.^۱

پنجره

همه فرشتگان و حتی «ابلیس» که به تصریح قرآن از جن بود،^۲ بلکه از بالاترین و مهم‌ترین شخصیت‌های جن به حساب می‌آمد، مأمور به سجده بر انسان شدند و به علاوه جنیان مأمور شدند به پیامبر انسان‌ها ایمان بیاورند و خود پیامبر مستقلی ندارند؛^۳ پس در آیین و شریعت نیز از آیین انسان‌ها پیروی می‌کنند.

براساس آیات قرآن، جنیان همچون انسان‌ها موجوداتی دارای عقل

۱. «هنگامی که پروردگار تو به فرشتگان گفت: من در روی زمین جانشین و حاکمی قرار خواهم داد» (بقره: ۳۰).

۲. «زمانی را یاد بیاور که به فرشتگان گفتیم: بر آدم سجده کنید! پس همه سجده کردند، غیر از ابلیس که از جن بود» (کهف: ۵۰).

۳. جن: ۱-۲.

و شعور و اختیارند و به همین دلیل دارای تکلیف و مسئولیت بوده،^۱ در قیامت محشور می‌شوند و مورد محاسبه و حسابرسی خداوند قرار می‌گیرند و همچون انسان‌ها اهل جهنم یا بهشت می‌شوند.^۲

جن‌ها پیش از نسل انسان‌ها خلق شده‌اند.^۳ در میان آنها برخی مؤمن و نیکوکار و برخی کافر و بدکارند.^۴ برخی به انبیای گذشته ایمان دارند و برخی هم مسلمان‌اند؛ در نتیجه تکلیف و مسئولیت شرعی و دینی خود را دارند و به واسطه عمل و توجه یا بی‌توجهی به همین تکالیف، می‌توانند اهل بهشت و سعادت یا جهنم و شقاوت گردند.

۱. آیاتی از سوره جن و سوره الرحمن.

۲. جن: ۱۵.

۳. حجر: ۲۷.

۴. جن: ۱۱.

با توجه به آنچه ذکر شد، دریافتیم که جن موجودی حقیقی و از مخلوقات الهی است که پیش از ما خلق شده و هدف خلقت او نیز همانند ما عبودیت و بندگی خداوند و رسیدن به سعادت ابدی است. جن دارای اختیار، تکلیف و عقل است و از نظر جایگاه خلقت، برتر از انسان نیست، بلکه آنها نیز مأمور به ایمان آوردن به پیامبران انسانی‌اند و در صورت ایمان و عمل صالح یا کفر و گناه، اهل بهشت یا دوزخ خواهند شد.

“

”

موجودی حقیقی و از مخلوقات الهی است که پیش از ما خلق شده و هدف خلقت او نیز همانند ما عبودیت و بندگی خداوند و رسیدن به سعادت ابدی است.

”

جن

”

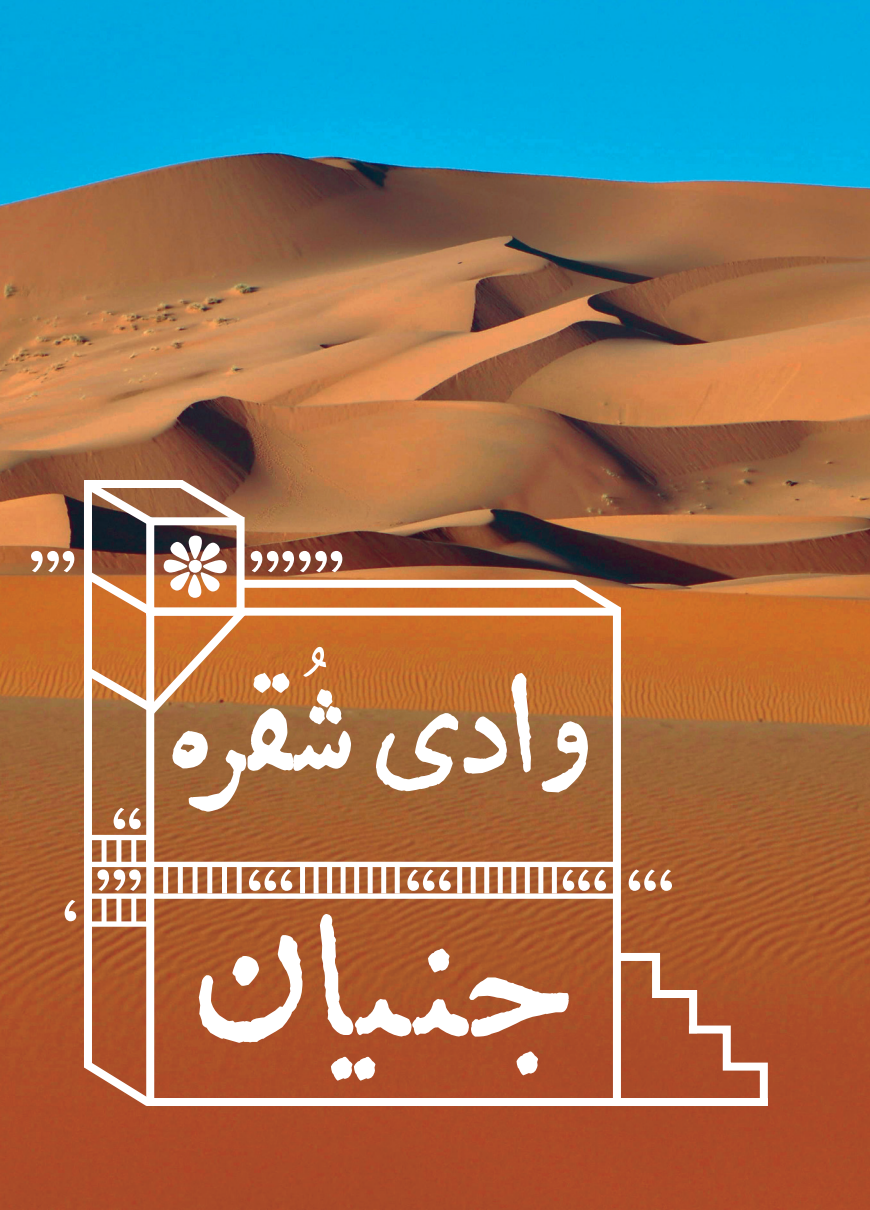
جن دارای اختیار، تکلیف و عقل است و از نظر جایگاه خلقت، برتر از انسان نیست، بلکه آنها نیز مأمور به ایمان آوردن به پیامبران انسانی اند و در صورت ایمان و عمل صالح یا کفر و گناه، اهل بهشت یا دوزخ خواهند شد.

”

ساختار وجودی جن و توانایی‌ها و ویژگی‌ها

فصل دوم

999

999999

وادی شقره

66

999

666

666

666

666

6

جنیان

قطعاً یکی از جذاب‌ترین موضوعات درباره جن، رسیدن به شناخت و درک بیشتر از ساختار وجودی این موجود، اعم از ویژگی‌های خاص جسمی و بدنی، یا توانایی‌های روحی اوست که بسیاری از افراد به خصوص نوجوانان و جوانان را به کنکاش درباره این مسئله سوق می‌دهد.

به طور کلی میل به درک بیشتر از امور مخفی و مرموز در همه انسان‌ها وجود دارد و اگر این حس کنجکاوی در بشر نبود، علم و دانش پیشرفت نمی‌کرد و بسیاری از ابهامات و ناشناخته‌ها برطرف نمی‌شد؛ اما در این میان، درک خصوصیات و ویژگی‌های جنیان برای برخی افراد از نان شب هم واجب‌تر است و حاضرند به هر دری بزنند تا در این باره اطلاعاتی به دست آورند؛ ولی واقعاً چه اطلاعات مستندی درباره ویژگی‌های جنیان وجود دارد؟

۱. موجوداتی دُم‌دار با پاهایی برعکس!

پیش از ورود به این بحث، نباید فراموش کرد که به دلیل عدم ارتباط روشن و عادی ما با جنیان، اظهار نظر دقیق و کامل درباره ویژگی‌های گوناگون این موجودات ممکن نیست؛ ولی به طور مختصر می‌دانیم

آنها دارای جسمی مادی، اما لطیف‌تر از انسان‌اند.^۱ در واقع ماده تشکیل‌دهنده جن در زمره مواد شناخته‌شده در علوم تجربی نیست و مثلاً نمی‌توان ویژگی‌های آن را در «جدول تناوبی مندلیف» یافت؛ اما هرچه هست، این ماده خاص دارای شرایط متغیر و غیرثابتی است که در وضعیت عادی قابل حس نیست و به همین جهت این موجودات از توانایی‌های خاصی برخوردارند که انسان‌ها در حالت عادی از آن برخوردار نیستند؛ مثلاً کارهایی نظیر عبور از اجسام و دیوارها یا انتقال سریع از مکانی به مکان دیگر و یا جابه‌جا کردن برخی اشیاء از مکانی به مکان دیگر، دست‌کم به وسیله برخی از آنها به آسانی انجام می‌شود.^۲

اما همین موجودات توانایی دارند که ساختار بدن خود را به‌گونه دیگری درآورند که جسمی همانند ما انسان‌ها داشته باشند.

پنجره

در جمع‌بندی، براساس برخی مشاهدات معتبر که در برخی از روایات بیان شده است، جنیان از نظر شکل و شمایل ظاهری، موجوداتی تقریباً شبیه انسان‌ها دیده شدند؛

۱. محمدتقی مصباح، معارف قرآن، ص ۳۱۶.

۲. «عفریتی از جن گفت: پیش از آنکه از مجلس خود برخیزی، تخت را نزدت می‌آورم که برای این کار توانا و امینم» (نمل: ۳۹).

یعنی در حالت عادی تفاوت چندانی با انسان ندارند^۱ و داستان‌هایی در این باره مانند آنکه جن‌ها دارای دم یا سم و شاخ و... هستند، خیالات و توهمات عوامانه است.

۲. مرگ و زندگی و سن و سال جن

به تصریح قرآن کریم، جنیان نیز مانند انسان‌ها عمری محدود دارند و در نهایت خواهند مُرد.^۲ این امر حتی از درخواست ابلیس از خداوند برای زنده ماندن تا روز قیامت نیز به روشنی قابل درک است؛^۳ هرچند میزان متوسط عمر جن در قرآن بیان نشده است، فقط درباره شیطان آمده است که خداوند به او عمری طولانی تا زمان ظهور امام زمان علیه السلام عنایت کرده است؛^۴ ولی درباره سایر جنیان در روایات، عمر طولانی برخی از آنها نیز مورد تأیید قرار گرفته است؛ به عنوان مثال، از امام صادق علیه السلام نقل شده است: روزی حضرت رسول صلی الله علیه و آله نشسته بودند. ناگهان مردی بلندقامت و چهارشانه مانند نخل خرما وارد شد و سلام کرد. آن حضرت جوابش را داد و فرمود: ای بنده خدا! قیافه و صحبت تو مانند جن است. چه کسی هستی؟ گفت من «هام» پسر «لاقیس» پسر ابلیس هستم. حضرت رسول صلی الله علیه و آله به او فرمود: پس از

۱. علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۶۰، ص ۱۰۲.

۲. فصلت: ۲۵.

۳. اعراف: ۱۴.

۴. حجر: ۳۷-۳۸.

تو تا ابلیس، دو پدر بیشتر فاصله نیست؟ پاسخ داد: بلی! یا رسول الله. حضرت فرمود: چقدر از عمر تو گذشته است؟ گفت: من در زمانی که قابیل برادر خود (هابیل) را کشت، پسرپچه‌ای بودم.^۱

پنجره

در مجموع می‌توان احتمال داد - چنان که مشهور این است - جنیان عمری طولانی داشته، شاید حدود ده برابر یک انسان عادی عمر کنند؛ اما ظاهراً در رشد جسمی همانند انسان نیستند و از ابتدا بسیار کوچک بوده، حتی پس از گذشت سال‌ها رشد بسیار کمی دارند؛ ولی به مرور زمان، جسمی بزرگ‌تر می‌یابند.

آیت‌الله محمدحسین طهرانی از استاد خویش علامه طباطبایی خاطره جالبی را در این باره نقل می‌کند که در این ماجرا علامه با جنیانی با قامت بسیار کوتاه در حد یک یا دو وجب مواجه شدند؛^۲ گویا این جنیان در مراحل اولیه رشد بودند.

۱. بحارالانوار، ج ۶۰، ص ۹.

۲. علامه محمدحسین طهرانی، نگرشی بر مقاله بسط و قبض تئوریک شریعت، ص ۲۰۵.

۳. غذای جنیان

به طور طبیعی هر موجود مادی برای ادامه حیات خود به تغذیه و خوراک احتیاج دارد. جنیان نیز به طور قطع از چیزهایی تغذیه می‌کنند. در مورد جزئیات این مسئله نمی‌توان اظهار نظر دقیقی کرد؛ ولی در روایات ما اشاره مختصری به این امر شده است که یکی از غذاهای جنیان، استفاده از باقیمانده غذاهای ما انسان‌ها همچون استخوان و نیز از فضولات حیوانات است. شیخ صدوق رحمته الله نقل کرده است: «گروهی از طایفه جن، خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله شرفیاب شدند و عرض کردند: ای رسول خدا! چیزی برای خوردن به ما عطا فرما. حضرت هم استخوان و سرگین (فضله خشک‌شده حیوانات) را به آنها عطا کرد.»^۱ حتی در برخی روایات تأکید شده است که در هنگام صرف غذا، گوشت را به طور کامل از روی استخوان‌ها پاک نکنیم^۲ و یا استخوان را نجس نکنیم؛ چون این امر باعث اذیت جنیان می‌گردد.^۳

در هر حال، اگر صحت این روایات نیز تأیید شود، باز دلیل نمی‌شود جنیان غذای دیگری نخورند و همچنین، نمی‌توان گفت حتماً تغذیه جنیان به خوردن این غذاهاست؛ یعنی همانند انسان با

۱. شیخ حرّ عاملی، وسائل‌الشیعه، ج ۱، ص ۳۵۸.

۲. شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۵۰.

۳. همان، ج ۱، ص ۳۰.

خوردن آنها سیر می‌شوند، بلکه ممکن است به دلیل ساختار خاص وجودی‌شان که مانند گاز و بسیار رقیق است، از بویدن این غذاها بهره ببرند، نه خوردن آنها.

۴. مکان زندگی جن کجاست؟

درباره مکان زندگی جنیان، اعتقادات گوناگونی وجود دارد و حرف و حدیث‌های مختلفی مطرح می‌شود. عده‌ای معتقدند جنیان در مکان‌هایی مانند حمام‌های قدیمی و خانه‌های متروک و قبرستان‌ها سکونت دارند و داستان‌ها و حکایات اغراق‌آمیز و بعضاً ترسناکی در این باره مطرح می‌کنند؛ اما حقیقت چیست؟

در این باره ابتدا باید میان محل زندگی و محل حضور احتمالی این موجودات تفاوت قائل شد؛ زیرا در بین ما انسان‌ها هم ممکن است مکان زندگی‌مان با محل کار یا تفریح‌مان متفاوت باشد و حضور گاه و بیگاه انسان‌ها در کوه یا جنگل، دلیل بر این نیست که آنجا محل زندگی انسان تلقی شود. در نتیجه، حضور احتمالی برخی جنیان در یک مکان به معنای این نیست که آنجا را محل زندگی جنیان بخوانیم.

پنجره

در مورد مکان اصلی زندگی جن، هرچند شاید نتوان به

پاسخی قطعی رسید؛ ولی روشن است که جنیان نیز مانند ما انسان‌ها در همین عالم مادّه و بر روی همین کره زمین سکونت دارند و از آنجا که نوع خلقت جنیان با انسان‌ها متفاوت است، حتماً مکان زندگی آنها نیز متناسب با نوع خلقت آنهاست؛ ولی دقیقاً کجا؟

در برخی روایات، اشاره مختصری به این امر شده است؛ مثلاً در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «در وادی شُقره (بیابانی که رنگ خاکش سرخ مایل به زرد است) نماز نخوان؛ زیرا در آنجا منازل جن است»^۱.

بر اساس این قبیل روایات می‌توان احتمال داد که، جنیان معمولاً در جایی سکونت دارند که خالی از سکنه و به دور از دسترسی طبیعی انسان‌ها باشد.

۵. آیا جنیان زن و مرد دارند؟

یکی از پرسش‌های مشهور درباره طایفه جن، این است که آیا آنان مانند موجودات دیگر، از دو جنس نر و ماده تشکیل شده‌اند؟ و اگر این‌گونه است، کیفیت توالد و تناسل میان آنان چگونه است؟ در پاسخ باید گفت اولاً، خداوند در برخی آیات، خلقت همه

۱. شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۴۵۲.

موجودات را به صورت «زوج» بیان می‌کند؛ چنان که فرموده است: «و از هر چیزی دو جفت آفریدیم»^۱ و به طور طبیعی جنیان نیز مشمول همین آیه‌اند؛ ثانیاً، در برخی آیات عنوان «مردانی از جن» نیز به کار رفته است^۲ که نشان می‌دهد زوجیت در این موجودات به شکل مرد و زن در مورد آنان نیز صادق است و جن‌ها دارای دو جنس نر و ماده‌اند.

پنجره

از سوی دیگر، به نظر می‌رسد کیفیت تولید نسل آنان نیز تا اندازه زیادی شبیه ما انسان‌هاست. بهترین شاهد این مدعا آیاتی از قرآن است که اشاره می‌کند یکی از نعمت‌های بهشتیان، حوریان بهشتی‌اند که قبل از همسران مؤمن خود، دست هیچ انسان و جنی به ایشان نرسیده است.

در سوره الرحمن آمده است: «در آن باغ‌های بهشتی، زنانی هستند که جز به همسران خود عشق نمی‌ورزند و هیچ انس و جن پیش از اینها با آنان تماس نگرفته است»^۳.

۱. ذاریات: ۴۹.

۲. جن: ۶.

۳. رحمان: ۵۶.

روشن است که مقصود از این آیات، عدم ازدواج و تماس همسر دیگری با این حوریان است و از کنار یکدیگر قرار گرفتن انسان و جن در این آیات معلوم می‌شود که ظاهراً تماس جنسی میان جنیان، چیزی شبیه تماس جنسی میان انسان‌هاست و ظاهراً تولیدمثل آنان نیز باید چیزی شبیه همین روش باشد.

ع. آیا جنیان در رفتارهای دینی مانند ما هستند؟

چنان‌که پیش‌تر اشاره کردیم، جنیان دارای گروه‌های مختلف مؤمن و کافرند که هر یک وضعیت خود را دارند؛ اما آنچه از برخی گزارشات به دست می‌آید اینکه افراد مؤمن و مسلمان جن، همانند ما بر اساس تکالیف شرعی خودشان - که در بسیاری از موارد مثل تکالیف ماست - عمل می‌کنند و حتی نقل شده است که آنها به مراجع تقلید یا برخی روحانیون مراجعه کرده، از تکالیف و احکام شرعی‌شان می‌پرسیدند؛ مانند مرحوم میرزا خلیل از مراجع زمان مشروطه که مشهور است افرادی از جن به سرداب منزل ایشان می‌آمدند و احکام شرعی خود را می‌پرسیدند و یا از مرحوم شیخ مجتبی قزوینی از علمای مشهور مشهد مقدس نقل شده است که در برخی سفرهای تبلیغی، تعدادی از مؤمنان جن در مسیر مسجد به ایشان مراجعه کرده، اظهار داشتند که ما پای منابر شما حاضر می‌شویم و بعد سئوالات شرعی خود را درباره کیفیت وضو پرسیده‌اند.

حتی مشهور است که بعضی از بزرگان جن در مجالس عزای ابا عبدالله علیه السلام که انسان‌ها برگزار می‌کنند، شرکت می‌کنند و بر مصائب آن حضرت می‌گیرند. در هر صورت، این گزارش‌ها اگرچه کاملاً مستند نباشد؛ ولی در مجموع می‌توان دریافت زندگی و عبادات مؤمنان و شیعیان جن تا اندازه زیادی شبیه ما و مطابق با اعمال ماست؛ هرچند ممکن است آنها متناسب با ویژگی‌های جسمی و روحی که دارند، تکالیفی متفاوت از ما نیز داشته باشند.

« خلاصه

براساس آنچه گفته شد، دانستیم جن موجودی مادی و دارای جسم است؛ ولی جسم او از مواد شناخته‌شده نیست، بلکه دارای ماده‌ای لطیف است که می‌تواند حالات مختلفی به خود بگیرد و امکان انجام کارهایی مانند جابه‌جایی سریع یا انتقال اجسام بزرگ را دارد. در بسیاری اوقات با ظاهری مانند انسان‌های عادی دیده شده است و زندگی، خواب، خوراک، ازدواج و مرگ دارد. اگرچه جنیان در همه این امور تفاوت‌هایی با انسان دارند؛ ولی مانند ما مأمور به انجام وظایف دینی‌اند و به ائمه و حتی برخی علما مراجعه کرده، به دنبال یادگیری و عمل به دستورات دینی‌شان هستند.

ارتباط انسان و جن

فصل سوم

جن

موجودی مادی و دارای جسم است * ولی جسم
از آن مواد شناخته شده نیست * بلکه دارای ماده‌ای
لطیف است که می‌تواند حالات مختلفی به خود بگیرد *

جسمی لطیف

ارتباطات اجتماعی یکی از ضروری‌ترین جنبه‌های زندگی ما انسان‌هاست تا جایی که عدم ارتباط با دیگران برای هیچ‌یک از ما قابل تصور نیست. البته ما در کنار ارتباط با دیگر انسان‌ها، با مخلوقات دیگر خداوند مانند حیوانات و گیاهان و حتی با جمادات نیز ارتباط داریم و از این ارتباط در زندگی خود بهره می‌بریم؛ ولی ارتباط با موجودات ناشناخته و پنهان یکی از تمایلات انسان در طول تاریخ بوده و هست و همواره این پرسش که آیا می‌توان با موجوداتی چون فرشتگان یا جنیان ارتباط داشت یا خیر؟ ذهن کنجکاو برخی از انسان‌ها را به خود مشغول کرده است. البته این ارتباط می‌تواند جنبه‌های گوناگونی داشته باشد که ما می‌کوشیم ابعاد مختلف آن را در میان انسان و جن مورد بررسی قرار دهیم.

۱. آیا جن قابل رؤیت است؟

اگر مبالغه نکرده باشیم، باید بگوییم تقریباً یکی از نخستین داستان‌های ترسناکی که کودکان و نوجوانان در گفت‌وگوهای کودکانه خود می‌شنوند و تا مدت‌ها از ترس و وحشت آن در رنج و عذاب می‌مانند، داستان دیدن جن و خیال‌پردازی‌های مربوط به این

مسئله در تاریکی‌ها و تنهایی‌هاست.

شاید هریک از ما داستان‌های متعددی در این باره شنیده‌ایم که کسی در حمام یا در مکانی خلوت یا در جنگلی تاریک با جن برخورد کرده است و البته وجه مشترک همه این داستان‌ها آن است که مستند نیست و همه افراد فقط ناقل این داستان‌ها از سوی دیگرانند، نه شخصیت اصلی داستان. جالب آنکه تجربه نشان داده است در ۹۹ درصد این حوادث تکان‌دهنده، جست‌وجو برای یافتن راوی اصلی داستان به نتیجه نخواهد رسید و غالباً فردی که اصل واقعه برای خودش رخ داده باشد، یافت نمی‌شود و اگر هم فردی چنین ادعایی می‌کند، معمولاً یا دچار توهم است یا در صداقت او تردید جدی وجود دارد.

اما این واقعیت، بدین معنا نیست که مطلقاً دیدن جن را ناممکن بدانیم و آن را انکار کنیم. آنچه مسلم است، جن در حالت عادی موجودی است که از دیده انسان‌ها پنهان می‌باشد و به همین خاطر نام او «جن» گذاشته شده است؛ چون در عربی درباره هر چیزی که در چیز دیگری مخفی شده باشد، ماده «جَنّ» به کار برده می‌شود؛ مانند «جنین» که در رحم مادر مخفی است و یا «جَنّت» که درباره بهشت یا باغ‌هایی که شاخه‌هایشان در هم فرو رفته است و فضای میان آنها دیده نمی‌شود، به کار می‌رود.

۲. جنس لطیف

چنان که پیش تر گفتیم، صاحب نظران در این باره گفته اند: جنیان موجودات بسیار لطیفی اند که قدرت انبساط و انقباض دارند. در حالت عادی در حال انبساط اند و قابل دیدن نیستند؛ ولی اگر منقبض گردند، می توان آنان را دید و لمس کرد.^۱

پنجره

در واقع می توان گفت جنیان در شرایط خاصی می توانند خود را به صورتی در آورند که در شکل و صورت واقعی شان یا در قالب موجود دیگری برای انسان ها قابل دیدن گردند.

یکی از اصحاب امام صادق علیه السلام می گوید:

روزی در منطقه منی [در اطراف مکه] نزد امام صادق علیه السلام بودم. ناگهان عده ای وارد شدند که شمایی ویژه داشتند. آنها به خیمه مخصوص امام علیه السلام رفتند. مدتی گذشت ... خدمت حضرت رفتم. حضرت فرمودند: از کی به اینجا آمدی؟ عرض کردم قبل از این گروهی که به خدمت شما بودند و بیرون رفتنشان را ندیدم و نشناختمشان ... حضرت فرمود: اینان جمعی از برادران

۱. محمدتقی مصباح، معارف قرآن، ص ۳۱۶.

جن بودند که آمده بودند مسائل شرعی خود را بپرسند.^۱

از سُدیر صیرفی - یکی از اصحاب امام باقر علیه السلام - نقل شده است:

وقتی از مدینه به سوی کوفه می‌رفتم، در بین راه ناگهان مردی را نزد خود دیدم. نامه‌ای مُهرشده از امام به من داد که گل مُهر آن هنوز خشک نشده بود. در سفر دیگر خدمت امام باقر علیه السلام در مدینه رسیدم. جریان را سؤال کردم. حضرت فرمود: ما اهل بیت، یاورانی از جن داریم که هر وقت برای انجام کاری عجله داشته باشیم، ایشان را به دنبال آن کار می‌فرستیم.^۲

از این گونه روایات معلوم می‌شود که غیر از ائمه علیهم السلام برخی از اصحاب آنها نیز جن را می‌دیدند؛ چنان که نمونه‌هایی از دیدار علما و بزرگان و مراجعه برخی مؤمنان جن به محضر برخی مراجع تقلید برای سؤال از تکالیف شرعی‌شان هم نقل شده است و اینها در مواردی بوده است که جنیان در قالب قابل رؤیت برای انسان‌ها متمثل شده‌اند.

۳. چرا ما نمی‌بینیم؟

براساس روایات پیش‌گفته معلوم می‌شود ممکن است جنیان برای بعضی از مردم، در شرایط خاصی قابل رؤیت باشند؛ اما برای خیلی از افراد به خصوص کسانی که کنجکاویشان در امور ناشناخته بیشتر از

۱. علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۶۰ ص ۱۰۲.

۲. همان، ص ۱۰۳.

دیگران است، همیشه این پرسش مطرح است که چرا ما نمی‌توانیم جنیان را ببینیم و این موجودات خودشان را به ما نشان نمی‌دهند؟ در پاسخ به این پرسش باید گفت این امر به چند دلیل رخ نمی‌دهد: اولاً، جن موجودی دارای جسم لطیف (تراکم بسیار رقیق مادی) است و به همین دلیل، در شرایط عادی از دید اکثریت مردم پنهان است؛ یعنی این ویژگی خاص جسمانی جنیان در حالت عادی مانع از این رؤیت می‌شود.

ثانیاً، مکان زندگی انسان‌ها از جنیان بسیار متمایز و متفاوت است و معمولاً جنیان در مکان‌هایی زندگی می‌کنند که انسان‌ها ارتباطی با آن مکان‌ها ندارند؛ مانند بیابان‌های بسیار دوردست و جنگل‌هایی که فرسنگ‌ها از مناطق زندگی انسان‌ها دور است.

۴. آیا ممکن است جن به انسان صدمه بزند؟

درباره صدمه‌زدن و اذیت‌کردن جنیان نسبت به انسان‌ها، شاید با توجه به آنچه تاکنون گفتیم، توقع داشته باشید این مسئله را از اساس انکار کنیم، در حالی که این‌گونه نیست. در پاسخی منطقی در این باره باید گفت هرچند داستان‌های عجیب و غریبی که در مورد این مسئله میان مردم شایع است، در اکثر موارد صحیح نیستند؛ ولی یقیناً وقتی خلقت موجودی به نام جن با ویژگی‌ها و توانمندی‌های مختلف را پذیرفتیم، نمی‌توانیم به طور قطع و یقین بگوییم این

موجودات نمی‌توانند به انسان‌ها ضرری بزنند؛ هرچند تاکنون چنین اتفاقی نیفتاده باشد؛ زیرا دنیا محل رخداد حوادث متفاوت و تأثیر و تأثر عوامل گوناگون بر یکدیگر است.

پنجره

آیا هریک از ما می‌توانیم مطمئن باشیم که در طول زندگی هیچ حیوانی به ما آسیبی نمی‌رساند؟! مثلاً هیچ گاو به ما شاخ نمی‌زند؟ یا هیچ زرافه‌ای ما را گاز نمی‌گیرد؟! به طور مسلم، خیر؛ زیرا هرچند این احتمال بسیار دور از ذهن باشد، ولی امکان آن را نمی‌توان مطلقاً رد کرد؛ پس جن که بالاتر از حیوان، موجودی دارای اختیار و اراده است، چرا نتواند؟

در نتیجه باید گفت امکان عقلی این مسئله وجود دارد؛ ولی شرایط و قوانین حاکم بر زندگی دو موجود متفاوت یعنی انسان و جن، اقتضا می‌کند که به این اطمینان برسیم ارتباط و اصطکاک میان ما و آنها به وجود نخواهد آمد. در واقع باید گفت زمینه و انگیزه ارتباط و اصطکاک میان ما و آنها از دو طرف وجود ندارد؛ فقط در موارد نادری ممکن است جنی کافر یا فاسق، به دلایلی قصد آسیب‌زدن به انسانی را بکند؛ ولی درصد رخ‌دادن چنین امری آنقدر پایین است که دغدغه‌ای برای انسان برنمی‌انگیزاند.

این امر همانند آن است که بگوییم ممکن است انسان شرور و بدکاری در یک شب و بدون هیچ دلیلی قصد اذیت و آزار ما را بکند! مسلماً ما از این اتفاق ممکن و محتمل، چندان ترسی به خود راه نمی‌دهیم و فقط در شرایط خاص با رعایت تمهیداتی، احتمال بروز چنین حوادث ناخوشایندی را منتفی می‌کنیم؛ مثلاً در وقت نامناسب از شب در مکانی که احتمال حضور اراذل و اوباش باشد، حضور نمی‌یابیم. به همین نسبت هم می‌توانیم درباره احتمال صدمه‌دیدن از برخی موجودات دیگر مانند جنیان، با تمهیداتی مانند صدقه‌دادن یا عادت به خواندن برخی سوره‌ها که در پایان به آنها اشاره می‌کنیم، از بروز چنین حوادث بسیار بعیدی ایمن گردیم.

۵. ارتباط و تسخیر جن

یکی از مهم‌ترین پرسش‌های افراد درباره امکان ارتباط با جن و به خدمت‌گرفتن آنها یا به اصطلاح «تسخیر جن» است. در این باره باید گفت از روزگاران قدیم میان انسان و جن، روش‌های گوناگونی از روابط مطرح بوده است؛ مثلاً در قرآن مجید آمده است: «و اینکه مردمی از انس به مردمی از جن پناه می‌بردند و همانها باعث بشتر شدن بدبختی انسیان می‌شدند»^۱.

رسم دیرین عرب‌ها چنین بود که هرگاه به بیابان هولناکی

۱. جن: ۶.

می‌رسیدند، به جنیان آن وادی پناه می‌بردند. در اسلام از این کار نهی شده است و تأکید گردیده که باید به خدا پناه برد که آفریننده جن و غیرجن است. در بعضی روایات توصیه شده است که در چنین مواقعی خوب است اذان بگویید تا از شرور احتمالی این مکان‌ها در امان بمانید.^۱

در هر صورت، عمده باورها و کارهایی که در این باره انجام می‌شود، چیزی جز خرافات مضحک و بی‌معنا نیست؛ اما در مورد تسخیر جن باید گفت نوعی از به خدمت گرفتن جنیان در قرآن و به وسیله حضرت سلیمان علیه السلام بیان شده است.^۲ این امر نشان می‌دهد که اصل این امر شدنی است؛ ولی فارغ از امکان انجام این کار توسط افراد عادی و یا راهکارهایی که ممکن است برای این امر وجود داشته باشد، در صحت شرعی تسخیر جن در میان فقها اختلاف است که آیا جایز است ما جنیان را تسخیر کرده و به خدمت بگیریم یا خیر؟

در این باره یک نظر کلی و قطعی وجود ندارد؛ ولی در مجموع می‌توان گفت اگر عمل تسخیر جن از راه اعمال خلاف شرع مانند اهانت به مقدسات دینی انجام شود - کاری که ظاهراً برای تسخیر جنیان کافر انجام می‌شود - یقیناً حرام و نادرست است؛ ولی اگر این کار به وسیله انجام اعمال حرام نباشد، باز چند صورت ممکن است

۱. شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۹۹.

۲. «و از جن کسانی به دستور و به اذن خدا برایش کار می‌کردند» (سبأ: ۱۲).

داشته باشد که برخی از مراجع همه آنها را جایز ندانسته‌اند؛^۱ اما برخی دیگر این امر را در شرایط خاصی مانند وضعیتی که باعث ضرر رساندن به مسلمانی باشد، جایز ندانسته‌اند.^۲

پنجره

البته این نکته نیز روشن است که در هر حال به کارگرفتن جنین برای کارهای نامشروع مانند تجسس در امور دیگران یا کشف اسرار آنها و... حرام است.

۶. قلقلک شیطان

بد نیست همین‌جا به یک میل و وسوسه درونی که خیلی از افراد به خصوص نوجوانان و جوانان را به خود جذب می‌کند، اشاره کنیم و آن علاقمندی برای تجربه برخی از امور ناشناخته و عجیب و غریب مانند سحر و جادو و احضار روح و از جمله ارتباط با جن است؛ تجربه‌ای که معمولاً نه به نتیجه می‌رسد و نه پیامدهای خوبی برای فرد به دنبال دارد.

۱. امام خمینی، *تحریر الوسیله*، ج ۱، ص ۴۷۳.

۲. ر.ک: آیت‌الله بهجت، *استفتائات*، ج ۴، ص ۶۴۲۴ و ۶۴۲۵.

تجربه نشان داده است بیشتر افرادی که به دنبال این امور می‌روند، گرفتار افراد شیاد و کلاهبردار شده‌اند و دست کم بخش زیادی از مال و وقت خود را برای این‌گونه امور واهی و بی‌ارزش هدر می‌دهند و بدتر اینکه نوعی نگاه منفی و غیرعادی نسبت به همه‌چیز بر زندگی آنها سایه می‌اندازد و این افراد را تا سال‌ها، بلکه تا آخر عمر اذیت می‌کند.

حتی اگر بپذیریم این افراد در این کنجکاوی و قلقلک‌شدن درونی به نتیجه مطلوب برسند و مثلاً موفق به ارتباط با جن هم بشوند، باز این امر نتایج مطلوبی برای آنها به دنبال ندارد؛ زیرا ساختار وجودی ما انسان‌ها و جنیان از یکدیگر متفاوت است و بنا نیست با یکدیگر ارتباط نزدیکی داشته باشیم. نتیجه این رفتارهای خلاف سنت رایج در عالم نیز می‌تواند مشکلات و صدمات جسمی و روحی برای ما باشد.

شهید مطهری در این باره می‌گوید:

به ندرت انسان‌هایی پیدا می‌شوند که می‌توانند ارتباط با جن پیدا کنند؛ ولی کسانی که به جنبه‌های معنوی انسان

می‌اندیشند، این کار را کار غلط و بدی می‌دانند و معتقدند که روح انسان را خراب و فاسد می‌کند. نه تنها برای انسان کمالی شمرده نمی‌شود، بدتر، انسان را خراب می‌کند. این جور ادعا می‌کنند که معاشرت با جن در روح انسان آن اثری را می‌گذارد که معاشرت با انسان‌های پست منحط کوتاه‌فکر گرفتار به یک نوع آلودگی‌ها.^۱

گفتنی است روایاتی نیز این امر را تأیید می‌کند؛ از جمله، حکیمه - دختر موسی بن جعفر علیه السلام - نقل می‌کند:

امام رضا علیه السلام را دیدم در محل جمع‌آوری هیزم خانه ایستاده و آهسته سخن می‌گوید و من دیگری را نمی‌دیدم. گفتم: آقای من با چه کسی آهسته صحبت می‌گویید؟ حضرت فرمود: این عامر زهرایی [یکی از افراد جن] است که نزد من آمده و چیزی می‌پرسد و درددل می‌کند. عرض کردم: سرورم! دوست دارم سخنش را بشنوم. حضرت فرمود: اگر تو سخنش را بشنوی، یک سال تب می‌کنی. عرض کردم: آقایم! دوست دارم بشنوم. فرمود: بشنو! من گوش دادم صدایی مانند سوت شنیدم و تا یک سال مرا تب گرفت.^۲

۱. شهید مطهری، تفسیر سوره جن؛ مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۲۷، ص ۷۹۰.

۲. شیخ کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۳۹۵.

۷. جن‌زدگی

تمام بحث جن یک طرف و بحث جذاب «جن‌زدگی» یک طرف. این مسئله آن اندازه جذاب بوده و هست که تاکنون ده‌ها فیلم گوناگون در موضوع وحشت درباره این مسئله ساخته شده است و صدها داستان و رمان نیز بر این اساس نوشته شده است. جن‌زدگی به معنای صدمه‌زدن روحی و روانی جن به انسان است؛ به گونه‌ای که تعادل روحی او به هم بخورد و تصور توده افراد این است که در این وضعیت، یک جن وارد بدن فرد جن‌زده می‌شود و باعث انجام رفتارهای نادرست و غیرعادی از جانب او می‌گردد.

در گذشته این اعتقاد بسیار جدی‌تر از امروزه مطرح بود؛ به گونه‌ای که به هر فردی که گرفتار نوعی عدم تعادل روحی و روانی می‌شد، «مجنون» می‌گفتند که به معنای همان جن‌زده است و تنها راهکار برای درمان افرادی مانند بیماران «صرع» که گرفتار حمله‌های عصبی می‌شوند را انجام کارهای عجیب و غریب برای خارج کردن جن از بدن او می‌دانستند؛ ولی امروزه ثابت شده است که بسیاری از این‌گونه اختلالات ارتباطی با جن و موجودات ناشناخته ندارد و اینها بیماری‌های روانی و عصبی‌اند که با درمان‌های دارویی یا تکنیک‌های روان‌تنی تا اندازه‌ای بهبود یافته یا کاملاً برطرف می‌شوند؛ اما در عین حال، آیا می‌توان گفت جن‌زدگی امکان ندارد؟

در پاسخ به این پرسش باید گفت اگر جن‌زدگی به معنای ورود یک جن در بدن یک انسان و کنترل روح و جسم او به وسیله آن جن که با تغییر صدا و انجام کارهای عجیب باشد - که در فیلم‌های هالیوودی نشان داده می‌شود - معتقدیم خیر! ما دلیلی بر واقع‌شدن این اتفاق نداریم و نمونه مستند و قابل قبولی نیز در آیات و روایات درباره امکان یا وقوع این نوع حوادث نداریم.

اما اگر منظور از جن‌زدگی نوعی صدمه‌دیدن روحی و روانی از جن باشد، در عین بعیدبودن بسیار زیاد این امر، نمی‌توان امکان آن را به طور مطلق رد کرد و همان‌گونه که پیش‌تر گفتیم، امکان صدمه‌دیدن جسمی یا روحی انسان به وسیله هر موجود دیگری از جمله جن وجود دارد. در قرآن نیز اجمالاً به این امر با تعبیر مسّ شدن انسان توسط جن اشاره شده^۱ و برخی عدم تعادل‌ها به این امر نسبت داده شده است.

۸. بخش تسلیحات

براساس مطالب پیش‌گفته، هرچند امکان ارتباط و تماس انسان و

۱. «کسانی که ربا می‌خورند، رفتار و کردارشان مانند شخص جن‌زده و فریب‌خورده شیطان است» (بقره: ۲۷۵).

~~~~~

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ * مَلِكِ

النَّاسِ * إِلَهِ النَّاسِ * مِنْ شَرِّ

الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ * الَّذِي

يُوسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ *

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ *

جن بسیار ضعیف است و همچنین، احتمال صدمه دیدن انسان از جن نیز کم‌ارزش‌تر از آن است که برای ما دغدغه و نگرانی ایجاد کند؛ ولی در عین حال برای در امان ماندن از این‌گونه آسیب‌های احتمالی چه کاری می‌توان انجام داد؟

پنجره

به خاطر اهمیت این مسئله و همچنین به دلیل خرافات و تصورات نادرستی که در این باره وجود دارد و زمینه سوء استفاده برخی افراد شیاد و سودجو را فراهم کرده است که با ادعاهای عجیب و غریب جن‌گیری، طلسم‌شکنی و دعانویسی، مال، حیثیت و آبروی دیگران را به خطر می‌اندازند.

بخش پایانی این بحث را به راهکارهایی اختصاص می‌دهیم که در منابع دینی و از زبان اهل بیت علیهم‌السلام برای مقابله با این مشکلات بیان شده است تا اگر کسی علاقمند به مسلح کردن خود در برابر این خطرات باشد، از این سلاح‌های واقعی استفاده کند، نه اسلحه‌های قلبی و اسباب‌بازی:

- یکی از بهترین راهکارها در این مورد، قرائت مداوم سوره ناس است. از امام صادق علیه‌السلام نقل شده است که درباره آثار و برکات سوره ناس فرمودند: «کسی که سوره ناس را هر شب در منزلش قرائت کند،

از جن و وسوسه‌ها محفوظ می‌ماند و کسی که آن سوره را بنویسد و بر اطفال کوچک همراه کند، آن اطفال به اذن خداوند از شرّ جنیان محفوظ می‌مانند.^۱

- همچنین، از امام صادق علیه السلام روایت شده است: «هر کس سوره جن را بسیار بخواند، در دنیا از چشم جنیان و دمیدن‌ها و سحر و مکر ایشان محفوظ باشد».^۲

- از پیامبر اکرم نقل شده است که برای دفع شیاطین و جادوگران، آیه سُخره (آیات ۵۴-۵۶ سوره اعراف) را بخوانند: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ * ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُعْتَدِينَ * وَلَا تَفْسُدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾.^۳

- خواندن سوره‌ها و آیات قرآنی مانند سوره «کافرون»، «توحید» و آیه ۵۶ سوره هود: ﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾، آیه ۸۳ سوره آل عمران: ﴿أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

۱. سیدهاشم بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص ۸۱۷.

۲. علامه طبرسی، مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۵۵۰.

۳. شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، ص ۵۲۰-۵۲۱.

طَوْعاً وَ كَرْهاً وَ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿ و آیه آخر سوره بقره: ﴿لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْساً إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تَأْخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِيْرَافاً كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾ نیز توصیه می‌شود.

- نگهداری برخی حیوانات مانند کبوتر در خانه برای دفع شیاطین ضرور توصیه شده است. امام علی علیه السلام فرمودند: «بال زدن کبوتر باعث دفع شیاطین می‌گردد»^۱. امام صادق علیه السلام نیز فرمودند: «خانه پیغمبری نبود جز آنکه در آن دو کبوتر بودند؛ زیرا نابخردان جن با کودکان خانه بازی کنند و چون کبوتر در آن است، با او بازی کنند و مردم را وانهند»^۲.

- از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است: «کسی که چهار آیه از اول سوره بقره و آیه الکرسی با دو آیه پس از آن و سه آیه پایانی آن سوره را تلاوت کند، هیچ گزندی به جان و مال او نمی‌رسد و شیطان به او نزدیک نمی‌شود و قرآن را از یاد نمی‌برد»^۳.

۱. شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۳۵۰.

۲. علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۷۵.

۳. سیدهاشم بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۵۲۶.

در این بخش دانستیم که جنیان در حالت عادی دیده نمی‌شوند؛ ولی می‌توانند خود را به صورتی قابل مشاهده درآورند؛ اما به دلایل گوناگون معمولاً ملاقاتی میان آنها و انسان‌ها رخ نمی‌دهد. تسخیر و به خدمت گرفتن جن در گذشته توسط برخی انبیای الهی انجام شده است و اگر امروزه نیز قابل انجام باشد، می‌تواند محدودیت‌ها و حرمت‌های شرعی داشته باشد.

به طور کلی ارتباط با جن، امری مطلوب و مورد تأیید نیست و عوارض و صدمات جسمی و روحی این امر می‌تواند مشکلاتی را برای انسان به وجود آورد. صدمه‌زدن جن به انسان هرچند ممکن است؛ ولی می‌توان به واسطه دستوراتی که در متون معتبر دینی در این باره بیان شده است، خود را از این احتمال بسیار بعید در امان داشت.

۱. علیرضا خوشدل، جن در خلقت: تحقیق و پژوهشی مشروح پیرامون «جن»، انتشارات سخن گستر.
۲. علیرضا رجالی تهرانی، جن و شیطان: تحقیقی قرآنی، روایی و عقلی، انتشارات نبوغ.
۳. مهدی امین، جن و شیطان «تفسیر موضوعی المیزان»، انتشارات بیان جوان، مفتاح دانش .
۴. مؤسسه فرهنگی موعود عصر(عج)، جن «مطالعات قرآنی و روایی درباره جن»، انتشارات موعود عصر.

مجموعهٔ یک صد جلدی کتابچه‌های رهنما

